

ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ: ΒΑΖΟΥΜΕ ΤΟ ΠΡΑΣΙΝΟ ΣΤΗ ΖΩΗ ΜΑΣ!

ΘΥΜΑΡΑ Μ. Μ.

11^ο Γυμνάσιο Πειραιά, Δ/νση Β/Θμιας Εκπ/σης Πειραιά
e-mail: margthym@yahoo.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το πρόγραμμα της διαμόρφωσης των σχολικών χώρων έδωσε τόσο στους μαθητές όσο και στην εκπαιδευτική κοινότητα τη δυνατότητα να καλλιεργήσουν μια διαφορετική σχέση με τον χώρο όπου περνούν μεγάλο μέρος της ημέρας τους. Σκοπός μας ήταν να προσεγγίσουμε τα περιβαλλοντικά θέματα μέσα από την καθημερινότητα και να δείξουμε στους μαθητές ότι υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης των περιβαλλοντικών προβλημάτων ξεκινώντας από τον τόπο που ζούμε. Κατά τη διάρκεια του προγράμματος κατασκευάστηκε ενυδρείο, κήπος στην ταράτσα του σχολείου, διαμορφώθηκε ο μικρός κήπος της αυλής και διακοσμήθηκαν οι διάδρομοι του σχολείου με ζωγραφιές των μαθητών. Οι μαθητές ενημερώθηκαν για τους κινδύνους που εγκυμονούν από την έλλειψη πρασίνου, απέκτησαν ικανότητες χειρισμού εργαλείων, έκαναν ανακύκλωση χαρτιού, έμαθαν να εργάζονται σε ομάδες για τη συντήρηση των διαμορφωμένων χώρων και έγραψαν θεατρικό δρώμενο για την τελική παρουσίαση του προγράμματος. Στην εργασία αυτή παρουσιάζεται αναλυτικά ο σχεδιασμός και η πορεία αυτών των δραστηριοτήτων και οι δράσεις που ανέλαβε η ομάδα για την ενημέρωση όλων των μαθητών του σχολείου. Επίσης, σχολιάζεται η ανταπόκριση των μαθητών της Περιβαλλοντικής ομάδας στο πρόγραμμα και ο αντίκτυπος που αυτό είχε στην υπόλοιπη σχολική αλλά και γενικά στην τοπική κοινότητα.

THYMARA M.M.

e-mail: margthym@yahoo.gr

ABSTRACT

The program of the formation of school areas gave not only to the students but also to the teaching community the opportunity to cultivate a different relationship with the place where they spend a big part of their day. Our aim was to approach the environmental issues through every day life and to show our students that there is room for improvement of the ecological problems starting from the place where we live. During this program, an aquarium was built, a roof garden was constructed, a smaller garden in the playground was shaped and the corridors of the school were decorated with pictures drawn by the students. Moreover the students were informed about the dangers connected with the lack of trees and learned how to use tools. They recycled paper, learned how to work in small teams for the maintenance of the shaped areas and they also wrote a theatrical play for the final presentation of the program.

In this project, we present in details the planning and the procedure followed in all the above activities and the actions taken by the environmental team for the awareness of all the students of the school. Furthermore, there are comments on the students' response to this environmental program and its impact on the school and local community.

Λέξεις κλειδιά: ταρατσόκηπος, ενυδρείο, αυλή, διάδρομοι, ανακύκλωση, καλλιτεχνική δημιουργία, θεατρικό δρώμενο, ενημέρωση.

1. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΘΕΜΑΤΟΣ

Η διαμόρφωση των σχολικών χώρων είναι ένα θέμα που έχει σχέση με το άμεσο περιβάλλον των μαθητών και συνεπώς δίνει τη δυνατότητα εύκολης πρόσβασης στο χώρο έρευνας, προσφέρεται για άντληση πληροφοριών από το περιβάλλον που ζουν, διευκολύνει τη συμμετοχή ολόκληρης της μαθητικής και σχολικής κοινότητας στις δράσεις του προγράμματος και προωθεί τη σύνδεση του σχολείου με την τοπική κοινότητα (Μάναλης, 1997, Φλογαίτη, 1993).

Το θέμα ανταποκρινόταν στα ενδιαφέροντα των μαθητών, όπως αυτά διερευνήθηκαν στο σχετικό ερωτηματολόγιο που δόθηκε στους μαθητές με την έναρξη του σχολικού έτους. Επίσης υπήρχε η δυνατότητα σύνδεσης του θέματος με το αναλυτικό πρόγραμμα του σχολείου (γλωσσικά μαθήματα, βιολογία, μαθηματικά, φυσική, καλλιτεχνικά, πληροφορική). (Γεωργόπουλος-Τσαλίκη, 1993)

Τέλος, το θέμα έδωσε τη δυνατότητα στους μαθητές να υιοθετήσουν στάσεις και αξίες θετικές προς το περιβάλλον.

2. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Στόχοι του προγράμματος αυτού ήταν να γνωρίσουν οι μαθητές τα οφέλη του αστικού πράσινου και να συνειδητοποιήσουν τις οικολογικές συνέπειες από την καταστροφή του, να μελετήσουν τα μεσογειακά φυτά και να αποκτήσουν γνώσεις σχετικά με την καλλιέργειά τους, να καταλάβουν την αναγκαιότητα εξοικονόμησης νερού, να μελετήσουν το οικοσύστημα ενός ενυδρείου και την διαδικασία ανακύκλωσης χαρτιού.

Επίσης, στόχος μας ήταν να καλλιεργήσουμε στους μαθητές μας θετική στάση απέναντι στα περιβαλλοντικά προβλήματα, να τους ωθήσουμε να αναλάβουν δράσεις για την βελτίωση του περιβάλλοντος μέσα στο οποίο ζουν, να έρθουν σε επαφή με φορείς και να προτείνουν λύσεις, να μάθουν να συνεργάζονται με ομαδικό πνεύμα για να παράγουν ένα έργο και να βελτιώσουν τα αισθητικά τους κριτήρια.

Τέλος, η διαμόρφωση των χώρων του σχολείου έδωσε τόσο στους μαθητές όσο και στην εκπαιδευτική κοινότητα τη δυνατότητα να καλλιεργήσουν μια διαφορετική σχέση με τον χώρο όπου περνούν μεγάλο μέρος της ημέρας τους. Μια σχέση στηριγμένη σε μια αμοιβαία συνεργασία και εμπιστοσύνη Έτσι τα περιβαλλοντικά προβλήματα-θέματα προσεγγίζονται και βιώνονται μέσα στην καθημερινότητα και δεν αποτελούν «απόμακρες» καταστάσεις. Επίσης οι μαθητές συνειδητοποιούν ότι υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης αυτών των προβλημάτων ξεκινώντας από τον τόπο που ζούμε.

3. ΜΕΘΟΔΟΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

Οι μέθοδοι που χρησιμοποιήθηκαν για την επίτευξη των στόχων του προγράμματος ήταν:

- *Ιδεοθύελλα* για τη συγκέντρωση των απόψεων των παιδιών της ομάδας σχετικά με το θέμα
- *Συζήτηση* σε ομάδες
- *Ερωτηματολόγιο* για τη διερεύνηση των απόψεων των μαθητών του σχολείου σχετικά με τις σχεδιαζόμενες αλλαγές.
- *Μελέτη χαρακτηριστικής περίπτωσης* από άρθρα εφημερίδων σχετικά με τη δημιουργία κήπων σε σχολεία.
- *Έρευνα βιβλιογραφίας και Διαδικτύου* για συγκέντρωση πληροφοριών για φυτά.
- *Συνεντεύξεις* με γεωπόνους και ειδικούς για το ενυδρείο.
- *Μελέτη πεδίου* : ταράτσα, αυλή του σχολείου και σχεδιασμός της διαμόρφωσής τους.
- *Φωτογράφιση* των φάσεων του προγράμματος

- *Επισκέψεις* σε ΚΠΕ, Δημοτικό Κήπο Πειραιά, Ταρατσόκηπου άλλου σχολείου (Ρέντη).
- *Εκπαιδευτικά παιχνίδια και Φύλλα Εργασίας*
- *Καλλιτεχνική έκφραση* με ζωγραφική και δημιουργία αφίσας.
- *Κατασκευές*
- *Θεατρικό Δρώμενο* στο τέλος της σχολικής χρονιάς με το οποίο παρουσιάστηκε το πρόγραμμα.

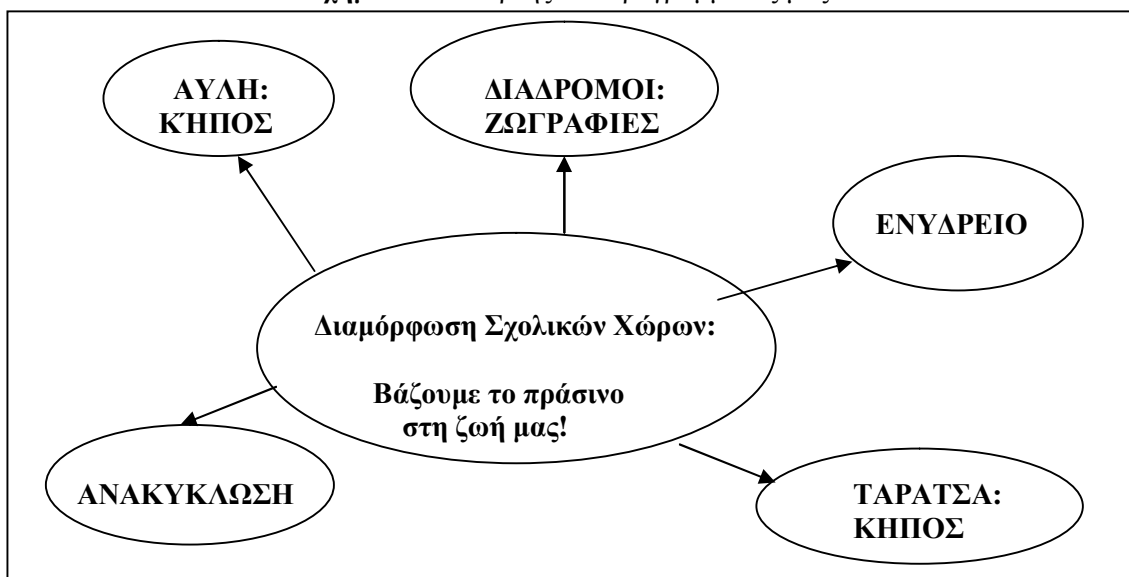
4. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Με την έναρξη της σχολικής χρονιάς δημιουργήθηκε μια ομάδα 33 μαθητών από όλες τις τάξεις (Α΄ Β΄ και Γ΄ Γυμνασίου), οι οποίοι εκδήλωσαν ενδιαφέρον να συμμετάσχουν στην Περιβαλλοντική Ομάδα. Σ' αυτούς τους μαθητές δόθηκε ένα "Φύλλο Εργασίας-Γνωριμίας" με σκοπό να διερευνηθούν τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα τους για τον καταμερισμό των εργασιών μέσα στην Ομάδα.

Κατόπιν με το Φύλλο Εργασίας: «*Τι προσφέρει το πράσινο;*» διερευνήθηκαν οι γνώσεις των μαθητών για τα οφέλη του αστικού πράσινου και δημιουργήθηκε φυλλάδιο που μοιράστηκε στους μαθητές του σχολείου σχετικά με αυτά τα οφέλη όπως αυτά διαμορφώθηκαν στις συζητήσεις με τους μαθητές.

Στη συνέχεια, με τη βοήθεια ενός άρθρου εφημερίδας, μελετήθηκε η περίπτωση ενός γερμανικού σχολείου που δημιούργησε κήπο στην αυλή του (Φύλλο Εργασίας: «*Το πράσινο στο προαύλιο*»). Ακολούθησε συζήτηση με θέματα όπως: «*Νομίζετε ότι η αυλή του σχολείου μπορεί να επηρεάσει την διάθεση σας; Ένας σχολικός κήπος θα εμποδίζει το παιχνίδι στην αυλή; κλπ*» και οι μαθητές διατύπωσαν απόψεις για το πώς θα ήθελαν να είναι η αυλή του δικού μας σχολείου. Από τις προτάσεις των μαθητών για τις πιθανές αλλαγές στους χώρους του σχολείου δημιουργήθηκε ένα σχεδιάγραμμα σ' ένα μεγάλο χαρτόνι που τοποθετήθηκε στο χώρο που συγκεντρωνόταν η Ομάδα και αποτέλεσε το «*Χάρτη του Προγράμματος μας*» (ΣΧΗΜΑ 1), όπως ονομάστηκε.

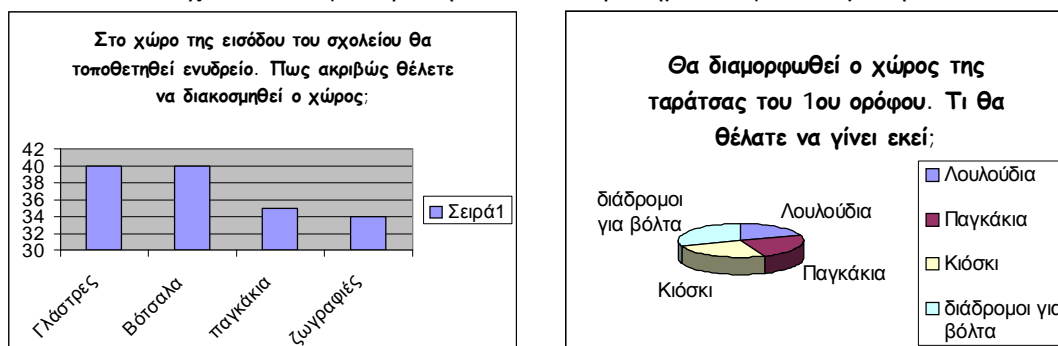
Σχήμα 1: Ο Χάρτης του προγράμματος μας.

Η Ομάδα δημιούργησε ένα ερωτηματολόγιο που διανεμήθηκε στους μαθητές του σχολείου με σκοπό να ενημερωθεί η σχολική κοινότητα για τα σχέδια της Περιβαλλοντικής Ομάδας και να συγκεντρωθούν οι απόψεις των μαθητών σχετικά με τις προτεινόμενες αλλαγές στους χώρους του σχολείου. Από τις απαντήσεις των μαθητών, εξήχθησαν τα πιο κάτω στατιστικά στοιχεία (ΠΙΝΑΚΑΣ 1 & 2):

Πίνακας 1 & Πίνακας 2:

Στοιχεία που συγκεντρώθηκαν από το ερωτηματολόγιο των μαθητών.

Έτσι ξεκίνησε η διαμόρφωση του χώρου της εισόδου στο σχολείο όπου σχεδιάζοταν να τοποθετηθεί το ενυδρείο.

Οι μαθητές αρχικά χαρτογράφησαν τον χώρο και σχεδίασαν την διαμόρφωση του όπως την φαντάζονταν οι ίδιοι (Φύλλο Εργασίας: «*Ας στήσουμε το ενυδρείο μας!*»). Ο κος Πλατής Νικόλαος, ειδικός στις κατασκευές ενυδρείων, μίλησε στα παιδιά και παρουσίασε, μέσω του υπολογιστή, ένα εικονικό πρόγραμμα δημιουργίας ενυδρείου όπου εξετάζονταν όλοι οι παράμετροι (π.χ. μέγεθος ψαριών, φυτά κλπ) για την επιλογή του σωστού ενυδρείου. Επίσης τα παιδιά ενημερώθηκαν για το πως λειτουργεί το οικοσύστημα ενός ενυδρείου (Φύλλο Εργασίας: «*Η Φύση κάνει..... Ανακύκλωση!- Ο Κύκλος του Αζώτου.*») και τι απαιτείται για την συντήρησή του. Η Ομάδα συνέχισε κατασκευάζοντας το ξύλινο δάπεδο πάνω στο οποίο θα τοποθετούσαμε το ενυδρείο. Για τη συναρμολόγηση του επίπλου του ενυδρείου, οι μαθητές χωρίστηκαν σε τρεις μικρότερες ομάδες που η κάθε μία ανέλαβε ένα μέρος της εργασίας (καθαρισμός χαλικιών, συναρμολόγηση επίπλου, κατασκευή γυάλας ενυδρείου).

Γύρω από το ενυδρείο τοποθετήθηκαν ξύλινα κάγκελα που βάφτηκαν από τα παιδιά και δημιουργήθηκαν οι πρώτες ομάδες για το καθημερινό τάισμα των ψαριών. Στη συνέχεια και σύμφωνα με τις επιθυμίες των μαθητών, τοποθετήσαμε γύρω από το ενυδρείο πήλινα κιούπια και γλάστρες όπου φυτεύτηκαν διάφορα φυτά και διακοσμήθηκε ο χώρος με όστρακα και κοχύλια που μάζεψε η ομάδα από την κοντινή στο σχολείο παραλία. Τα παιδιά, με τη βοήθεια της καθηγήτριας των καλλιτεχνικών του σχολείου μας, δημιούργησαν ένα ψηφιδωτό που διακόσμησε τον τοίχο πάνω από το ενυδρείο.

Για τη διαμόρφωση της ταράτσας του α' ορόφου του σχολείου, οι μαθητές μελέτησαν τον χώρο και κατέγραψαν τις ιδέες τους για το πώς ακριβώς θα ήθελαν να είναι ο κήπος και ποια τα οφέλη από την δημιουργία ενός μέρους πρασίνου (ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1), ήρθαν σε επαφή με τον Δήμο Πειραιά για την χρηματοδότηση του έργου και παρακολούθησαν μία ενημέρωση από την Αρχιτέκτονα Τοπίου που ανέλαβε το έργο σχετικά με τους παράγοντες που έπρεπε να μελετηθούν πριν τον οριστικό σχεδιασμό του κήπου.

Στη συνέχεια, οι γεωπόνοι που ανέλαβαν το έργο ενημέρωσαν τα παιδιά της Ομάδας για τα υλικά που θα χρησιμοποιούσαν και μετά την ολοκλήρωση των τεχνικών εργασιών, οι μαθητές φύτεψαν τα πρώτα φυτά στον κήπο.

Παράλληλα με τις τεχνικές εργασίες, οι μαθητές εργάστηκαν στην βιβλιοθήκη του σχολείου αναζητώντας πληροφορίες για τα φυτά και λουλούδια που θα ήθελαν να φυτευτούν (Φύλλο Εργασίας: «*Κατηγορίες Φυτών*»). Από το φωτογραφικό και πληροφοριακό υλικό που συγκεντρώθηκε, δημιουργήθηκε ένα έντυπο με τα φυτά που φυτεύτηκαν στον κήπο («*Το Βιβλίο του Κήπου μας!*») και το οποίο συμπληρωνόταν κάθε φορά που η Ομάδα αποφάσιζε να φυτέψει κάτι ακόμα. Επίσης με τα στοιχεία αυτά, κατασκευάστηκαν μικρές πινακίδες με τα

ονόματα των φυτών που τοποθετήθηκαν στο χώρο του κήπου. Μετά την ολοκλήρωση του φυτέματος, τοποθετήθηκαν παγκάκια περιμετρικά του κήπου και ένα σκεπαστό κιόσκι στη μέση για να μπορούν οι μαθητές να κάθονται στα διαλείμματα .

Σχεδιάγραμμα 1: Οφέλη από τη δημιουργία κήπου στην ταράτσα, όπως αυτά διαμορφώθηκαν στη συζήτηση με τους μαθητές της ομάδας.

Γιατί να φτιάξουμε κήπο στην ταράτσα;

- ♣ Στο σχολείο μας δεν υπάρχουν ελεύθεροι χώροι για δημιουργία μιας πράσινης γωνιάς: αισθητική βελτίωση του περιβάλλοντος χώρου.
- ♣ Βελτίωση του μικροκλίματος: αποφυγή ακραίων θερμοκρασιών, μείωση έντασης ακτινοβολίας.
- ♣ Ενίσχυση της ηχομόνωσης του κτιρίου
- ♣ Βελτίωση της θερμομόνωσης του κτιρίου
- ♣ Δυνατότητα συγκράτησης νερού από βροχοπτώσεις

Για την αξιοποίηση ενός μικρού χώρου στην αυλή του σχολείου, οι μαθητές έσκαψαν και καθάρισαν τον μικρό αυτό κήπο, πρόσθεσαν χώμα και τύρφη και φύτεψαν πλαγιόκλαδα και μία ακακία.

Για τη διαμόρφωση της εξωτερικής εισόδου στο σχολείο, τα παιδιά της Ομάδας έβαψαν τις ζαρντινιέρες που χάρισε ένας γονέας στο σχολείο και τις τοποθέτησαν στον εξωτερικό χώρο φυτεύοντας εκεί τούγιες και αγγελικές. Να σημειωθεί ότι τα περισσότερα από τα φυτά που φυτεύτηκαν προήλθαν από τη Δ/ση Αναδασώσεων Αττικής.

Για τη διαμόρφωση των διαδρόμων του σχολείου, τοποθετήθηκαν πίνακες από φελλό και, με την επίβλεψη της καθηγήτριας των καλλιτεχνικών, οι μαθητές τοποθετούν εκεί ζωγραφίες που αλλάζουν ανά διαστήματα.

Η Περιβαλλοντική Ομάδα συνεργάστηκε με την Περιβαλλοντική Ομάδα γειτονικού σχολείου (9^ο Γυμνάσιο Πειραιά) που υλοποιούσε παρόμοιο πρόγραμμα. Κατά τη συνάντηση των δύο Ομάδων, οι μαθητές χωρίστηκαν σε ομάδες αποτελούμενες από μαθητές και των δύο σχολείων η κάθε μία και αφού τους δόθηκαν φωτογραφίες που παρουσίαζαν περιβαλλοντικά προβλήματα ακολούθησε συζήτηση. Μετά την ανταλλαγή απόψεων ζητήθηκε από τις ομάδες να δημιουργήσουν μικρά συνθήματα με τα οποία δημιουργήθηκε μια μεγάλη αφίσα περιβαλλοντικής ενημέρωσης η οποία τοποθετήθηκε στην είσοδο των δύο σχολείων.

Η Περιβαλλοντική Ομάδα πραγματοποίησε διήμερη επίσκεψη στο Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Θέρμου. Πριν από την επίσκεψη στο Κέντρο, τα μέλη της Ομάδας προετοιμάστηκαν με Φύλλα Εργασίας: σχεδίασαν την διαδρομή που θα ακολουθούσε η Ομάδα για το Θέρμο, μελέτησαν έναν χάρτη της περιοχής και έμαθαν να αναγνωρίζουν τα εικονίδια των χαρτών. Κατόπιν χωρίστηκαν σε τέσσερις ομάδες και μελέτησαν την χλωρίδα, την πανίδα, τα ψάρια και τα πουλιά της περιοχής. Κατόπιν η κάθε ομάδα παρουσίαζε στις υπόλοιπες τα κυριότερα στοιχεία που συγκέντρωσε για την περιοχή που επρόκειτο να επισκεφτούμε. Στο Θέρμο η Ομάδα ξεναγήθηκε στη λίμνη Τριγωνίδα όπου και πραγματοποίησε μετρήσεις στο νερό, πραγματοποίησε Περιβαλλοντικό Μονοπάτι και έπαιξε παιχνίδια σχετικά με την ισορροπία του οικοσυστήματος.

Επίσης πραγματοποιήθηκαν δύο ακόμα εκπαιδευτικές επισκέψεις. Η πρώτη ήταν σε Εθελοντικό Πυροσβεστικό Σταθμό όπου η Ομάδα ενημερώθηκε για τους τρόπους προστασίας του περιστατικού πράσινου αλλά και για την δουλειά του πυροσβέστη. Η δεύτερη επίσκεψη έγινε στο Ινστιτούτο Βιώσιμης Ανάπτυξης του Αστεροσκοπείου Αθηνών όπου οι μαθητές ενημερώθηκαν για τη δράση του Ινστιτούτου και τα περιβαλλοντικά προβλήματα που αυτό μελετά.

Στο τέλος της σχολικής χρονιάς οι μαθητές της Ομάδας ετοίμασαν θεατρικό δρώμενο για την παρουσίαση του περιβαλλοντικού προγράμματος στη σχολική κοινότητα. Στο δρώμενο αυτό παρουσιαζόταν η πορεία του προγράμματος μέσα από μικρά σκετς ενώ παράλληλα προβάλλονταν και διαφάνειες με φωτογραφίες από τις δραστηριότητες που είχαν υλοποιηθεί.

5. ΔΡΑΣΕΙΣ- ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

Με την έναρξη του περιβαλλοντικού προγράμματος ενημερώθηκε ο Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων σε ιδιαίτερη συνάντηση που έγινε γι' αυτό το λόγο στην αίθουσα τελετών του σχολείου μας.

Καθ' όλη τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς η περιβαλλοντική ομάδα έκανε ανακύκλωση χαρτιού πραγματοποιώντας παράλληλα συνεχείς ενημερώσεις της μαθητικής κοινότητας με φυλλάδια και αφίσες προσπαθώντας έτσι να κινητοποιήσει ολόκληρη την σχολική μονάδα.

Οι μαθητές της ομάδας ανέλαβαν την περιποίηση όλων των φυτεμένων χώρων (κλάδεμα, σκάψιμο, πότισμα) καθώς και την περιποίηση του ενυδρείου (τάισμα ψαριών, μηνιαία αλλαγή νερού). Επίσης φιλοτεχνήθηκε αφίσα για την δημιουργία του κήπου και τοποθετήθηκε γύρω από το σχολείο για ενημέρωση της τοπικής κοινότητας.

Η Περιβαλλοντική Ομάδα αποφάσισε να ενταχθεί στο δίκτυο των Οικολογικών σχολείων και ξεκίνησε την τακτική ενημέρωση του δικτύου σχετικά με τις δραστηριότητες που υλοποιούνταν στο σχολείο μας.

Μία εβδομάδα πριν τα Χριστούγεννα, η ομάδα πραγματοποίησε ένα μικρό παζάρι με φυτά διακοσμημένα με ζελέ καθώς και κατασκευές με ψεύτικα φυτά. Στη διάρκεια του παζαριού μοιράζονταν ενημερωτικά φυλλάδια σχετικά με τις δραστηριότητες της Περιβαλλοντικής Ομάδας στους μαθητές και στους γονείς που έρχονταν στο σχολείο με αφορμή την επίδοση της τριμηνιαίας βαθμολογίας. Τον Μάιο η Ομάδα συμμετείχε στον Εθελοντικό Καθαρισμό Ακτών που οργάνωσε ο Δήμος Πειραιά σε συνεργασία με σχολεία της περιοχής.

Επίσης η Περιβαλλοντική Ομάδα συμμετείχε στο Διήμερο Παρουσίασης Προγραμμάτων που διοργανώθηκε από τη Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Πειραιά σε συνεργασία με τον Δήμο και τη Νομαρχία παρουσιάζοντας τις δραστηριότητες της καθώς και φωτογραφικό υλικό από το πρόγραμμα της.

6. ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Με την έναρξη του προγράμματος δόθηκε στους μαθητές της ομάδας το Φύλλο Εργασίας : «Προτεινόμενες Δραστηριότητες» για να διερευνηθούν οι επιθυμίες και οι απόψεις τους σχετικά με την διαμόρφωση των σχολικών χώρων. Ακολούθησαν πολλές συζητήσεις μέχρι την τελική διαμόρφωση των σχεδίων που θα υλοποιούνταν. Επίσης κάθε φορά που ξεκινούσε η διαμόρφωση κάποιου χώρου, οι μαθητές καλούνταν να διατυπώσουν τις ιδέες τους σχετικά με τον συγκεκριμένο χώρο και να μελετήσουν τις δυσκολίες που υπήρχαν κάθε φορά. Σε όλη τη διάρκεια του προγράμματος η τήρηση ημερολογίου από τους μαθητές έδινε την δυνατότητα να αξιολογούνται συχνά τα βήματα που ακολουθούσε η Ομάδα. Η παιδαγωγική Ομάδα φρόντιζε

πάντοτε να καταγράφει τις αντιδράσεις των μαθητών, να τις αξιολογεί και να διαμορφώνει αναλόγως την πορεία του προγράμματος. Μέλημα της παιδαγωγικής ομάδας ήταν πάντα η ενθάρρυνση των μαθητών κατά την υλοποίηση των δραστηριοτήτων. Με την λήξη του προγράμματος έγινε συζήτηση και καταγράφηκαν οι απόψεις των μαθητών σχετικά με το πρόγραμμα και μοιράστηκε ερωτηματολόγιο στους μαθητές όπου τους ζητήθηκε να καταγράψουν συναισθήματα και γνώσεις που απέκτησαν .

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Αξίζει να πούμε ότι για την υλοποίηση του προγράμματος αυτού τόσο η ομάδα των μαθητών όσο και η παιδαγωγική ομάδα αφιέρωσε πολλές ώρες πέραν του προβλεπόμενου δώρου της εβδομαδιαίας συνάντησης. Σχεδόν σε καθημερινή βάση έπρεπε να γίνονται δραστηριότητες όπως σκάψιμο, φύτεμα, ερευνητική εργασία στην βιβλιοθήκη του σχολείου κ.α. Όμως, παρατηρήθηκε, ότι οι μαθητές συμμετείχαν σε όλη αυτή την διαδικασία με ενθουσιασμό και επιμονή ενώ πολλές φορές ανέπτυσσαν δικές τους πρωτοβουλίες μέσα στο χώρο του σχολείου. Επίσης σε κάποιες δραστηριότητες (πχ. μεταφορά χώματος, ζωγραφική) συμμετείχαν και μαθητές εκτός Ομάδας απλώς επειδή, εθελοντικά, προσφέρθηκαν «να κάνουν και εκείνοι κάτι».

Κατά τη διάρκεια του προγράμματος, καταγράψαμε περιπτώσεις τριών «μέτριων» μαθητών όσον αφορά στα μαθήματα οι οποίοι μέσα στην ομάδα αναλάμβαναν υπεύθυνες εργασίες που ολοκλήρωναν με επιτυχία. Ιδιαίτερη εντύπωση μας έκανε η περίπτωση μαθήτριας που δεν μπορούσε να αποστηθίσει κείμενο, σύμφωνα με τον φιλόλογο της τάξης της, και η οποία έκανε παρουσίαση στην ομάδα μιας έρευνας που είχε αναλάβει σε συνεργασία με άλλους μαθητές της ομάδας.

Από τα Ερωτηματολόγια Αξιολόγησης στο τέλος του προγράμματος, διαπιστώθηκε ότι όλοι οι μαθητές της ομάδας δήλωσαν ότι επιθυμούν να συμμετέχουν και την επόμενη σχολική χρονιά σε πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης ενώ υπήρξαν και 23 επιπλέον μαθητές που ζήτησαν να συμμετέχουν και εκείνοι. Επίσης, αναφέρουμε την επιθυμία ενός συναδέλφου καθηγητή, που δεν είχε συμμετάσχει ξανά σε πρόγραμμα, να πάρει μέρος στο πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης της επόμενης χρονιάς ενώ δύο ακόμα καθηγητές του σχολείου ζήτησαν να βοηθήσουν με όποιο τρόπο μπορούσαν.

Γενικά παρατηρήσαμε ότι πέρα από τους μαθητές και οι συνάδελφοι μας καθηγητές αντιμετώπισαν το πρόγραμμα πολύ θερμά διαπιστώνοντας και εκείνοι ότι με τον κατάλληλο σχεδιασμό μπορούν να υλοποιηθούν πράγματα που αλλάζουν την καθημερινότητα μας προς το καλύτερο. Ο σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων του σχολείου μας εκφράστηκε πολύ θετικά τόσο για τις δραστηριότητες της ομάδας αλλά και για την τελική παρουσίαση του προγράμματος στη σχολική κοινότητα.

Η Αντιδήμαρχος Παιδείας του Δήμου Πειραιά επισκέφθηκε αρκετές φορές το σχολείο μας και εξέφρασε την ευχαρίστηση της με την πορεία του προγράμματος. Επιπλέον, αναφέρουμε τους γονείς μαθητών που ήρθαν στο σχολείο μας για να κάνουν εγγραφή καινούριων μαθητών στην πρώτη τάξη και οι οποίοι σχολίασαν ότι είχαν «ακούσει» για το πρόγραμμα περιβαλλοντικής που υλοποιήθηκε.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Γεωργόπουλος Αλ & Τσαλίκη Ελ.(2005), *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση: Αρχές – Φιλοσοφία-Μεθοδολογία- Παιχνίδια & Ασκήσεις*, Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα.
2. Φλογαίτη Ευαγ., (1993), «*Περιβαλλοντική Εκπαίδευση*», Ελληνικές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις, Αθήνα.
3. Μάναλης Π., (Οκτώβριος 1997), «Περιβαλλοντική Εκπαίδευση: επιλογή θέματος και στόχοι», «*Νέα Οικολογία*», τεύχος 156, σελ. 54-55.